

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри фінансів та
банківської справи

Протокол № 1 від “28 серпня ” 2018 р.

Зав. кафедри

Н.О. Слободянюк

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Слободянюк Н.О.
проф. кафедри фінансів та
банківської справи, д.е.н.,
доцент

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	25
Практичні / семінарські, годин	15
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	110
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	2,7
самостійної роботи студента	7,3
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль – формування у студентів фундаментальної системи знань з організації та функціонування фінансів на макро-, мезо- та мікрорівні, як специфічної форми суспільних відносин, набуття практичних навичок у розбудові фінансової політики держави.

Завдання: вивчення теоретичних основ формування сутності фінансів; визначення основних критеріїв формування фінансової політики та фінансового механізму; ознайомлення з факторами формування бюджетної системи та бюджетного процесу; формування сутності та змісту ланок фінансової системи держави; набуття практичних навичок аналізу джерел доходів та напрямків витрачання коштів у всіх ланках фінансової системи, знання їх специфіки.

Предмет: економічні відносини з приводу формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів у грошовій формі.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль

Тема 2. Фінансова система держави

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

Тема 4. Податкова система і податкова політика

Тема 5. Бюджет і бюджетна система

Тема 6. Структура та динаміка доходів і видатків державного бюджету, бюджетний дефіцит

- Тема 7. Державний кредит та державний борг
Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання
Тема 9. Соціальні позабюджетні фонди
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання
Тема 11. Фінанси домогосподарств
Тема 12. Страхування. Страховий ринок
Тема 13. Фінансовий ринок
Тема 14. Фінансовий менеджмент
Тема 15. Фінансова безпека держави
Тема 16. Міжнародні фінанси
Тема 17. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою. Фінанси ЄС.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування державних фінансів					
Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль	7	1	-	-	6
Тема 2. Фінансова система держави	9	2	1	-	6
Тема 3. Фінансове право і фінансова політика	7	1	-	-	6
Тема 4. Податкова система і податкова політика	11	2	2		7
Тема 5. Бюджет і бюджетна система	11	2	2		7
Тема 6. Структура та динаміка доходів і видатків державного бюджету, бюджетний дефіцит	7	1	-		6
Тема 7. Державний кредит та державний борг	7	1	-		6
Тема 8. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	7	1	-		6
Тема 9. Соціальні позабюджетні фонди	7	1	-		6
Разом за змістовим модулем 1	73	12	5	-	56
Змістовий модуль 2. Фінанси підприємств та міжнародні фінанси в ринковій економіці					
Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	11	2	2	-	7
Тема 11. Фінанси домогосподарств	7	1	-	-	6
Тема 12. Страхування. Страховий ринок	11	2	2	-	7
Тема 13. Фінансовий ринок	11	2	2	-	7
Тема 14. Фінансовий менеджмент	11	2	2	-	7
Тема 15. Фінансова безпека держави	10	2	1	-	7

Тема 16. Міжнародні фінанси	9	1	1		7
Тема 17. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою. Фінанси ЄС.	7	1	-		6
Разом за змістовим модулем 2	77	13	10	-	54
Усього годин	150	25	15	-	110

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – дискусія Тема 2. Фінансова система держави	1
2	Семінар з виконанням практичних задач Тема 4. Податкова система і податкова політика	2
3	Семінар з виконанням практичних задач Тема 5. Бюджет і бюджетна система	2
4	Семінар запитань і відповідей Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	2
5	Семінар з виконанням практичних задач Тема 12. Страхування. Страховий ринок	2
6	Семінар запитань і відповідей Тема 13. Фінансовий ринок	2
7	Семінар з виконанням практичних задач Тема 14. Фінансовий менеджмент	2
8	Семінар –розгорнута бесіда Тема 15. Фінансова безпека держави	1
9	Семінар запитань і відповідей Тема 16. Міжнародні фінанси	1
Всього		15

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Аналіз даних соціально-економічних процесів і явищ функціонування фінансової системи, виявлення тенденцій змін соціально-економічних показників, визначення розміру доходів і витрат, надходжень і відрахувань коштів, взаємовідносин з бюджетом, податковими органами, банками тощо.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування державних фінансів			
Семінар – дискусія Тема 2. Фінансова система держави	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: фінансова система держави, принципи побудови та структурні компоненти фінансової системи, сфери та ланки фінансової системи, склад органів та інституцій фінансової системи України. Джерело [1, 3,5,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Усне опитування, спостереження за участю в дискусії
Семінар з виконанням практичних задач Тема 4. Податкова система і податкова політика	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: податки, функції податків, основні елементи податку, податкова система, види податків та зборів, спеціальний податковий режим, податкове право і політика оподаткування України в сучасних умовах. Джерело [1, 2-5,12]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення: суми ПДВ, яка підлягає сплати до бюджету, суми податку на прибуток, розміру плати за землю, суми сплачених податків за звичайною та за спрощеною системою оподаткування, суми акцизного збору; вміння сформулювати ціну виробу з ПДВ та визначити податкове зобов'язання, податковий кредит та суму ПДВ до сплати.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар з виконанням практичних задач Тема 5. Бюджет і бюджетна система	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність, значення та функції бюджету, бюджетний устрій України, бюджетна система України, закріплені доходи, регулюючі доходи, дотації вирівнювання, субвенції, кредитні ресурси, бюджетний процес. Джерело [1, 3,5,11,14]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення сальдо державного бюджету, коефіцієнта забезпеченості мінімальних витрат, коефіцієнта бюджетної забезпеченості та коефіцієнта автономії.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Разом змістовий модуль 1	20		
Змістовий модуль 2. Фінанси підприємств та міжнародні фінанси в ринковій економіці			
Семінар запитань і відповідей Тема 10. Фінанси суб'єктів господарювання	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: фінансові відносини підприємств, структура фінансових ресурсів, грошові фонди, фінансова діяльність, фінансовий механізм. Джерело [1, 2, 5, 8]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант

Семінар з виконанням практичних задач Тема 12. Страхування. Страховий ринок	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність і функції страхування, основні галузі та форми страхування, страховий ринок України на сучасному етапі. Джерело [1, 2, 14,15,21,22]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення суми збитку та страхового відшкодування, розрахунок показника збитковості страхових сум, нетто-ставки, брутто-ставки, визначення загального обсягу відповідальності страхової компанії.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар запитань і відповідей Тема 13. Фінансовий ринок	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: фінансовий ринок, ринок грошей і капіталів, кредитний ринок, ринок цінних паперів, грошові потоки, фінансові посередники, валюта, валютний ринок, комерційний кредит, банківський кредит, облігації, акції, казначейський вексель, депозит, сертифікат Джерело [1, 2, 5,11,21]. 2. Самотестування. 3. Добір статистичної інформації щодо показників діяльності основних фінансових посередників фінансового ринку України за останні три роки.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка зібраної статистичної інформації
Семінар з виконанням практичних задач Тема 14. Фінансовий менеджмент	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: фінансовий менеджмент, функції фінансового менеджменту, інформаційне забезпечення, організаційне забезпечення, фінансовий контроль. Джерело [1, 3,6,9,11]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення та аналізу на підставі балансу підприємства показників ліквідності, платоспроможності, майнового стану, фінансової стійкості підприємства.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар –розгорнута бесіда Тема 15. Фінансова безпека держави	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: економічна безпека, фінансова безпека, соціальна безпека, екологічна безпека, демографічна безпека, політична безпека, військова безпека, індикатори фінансової безпеки, основні загрози які впливають на рівень бюджетної безпеки Джерело [1, 5,9,15,20]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар запитань і відповідей Тема 16. Міжнародні фінанси	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: міжнародна фінансова інтеграція, міжнародні фінансові відносини, міжнародний фінансовий ринок, Міжнародний валютний фонд (МВФ), група Світового банку та Банк міжнародних розрахунків. Регіональні фінансові інституції, Європейський центральний банк, Європейський інвестиційний банк і Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Джерело [1, 2,3-8,20]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації

		3. Підготовка до презентації доповіді.	
Разом змістовий модуль 2	42		
Разом	62		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності											
	Загальні						Предметно-спеціальні					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
1. Знання сутності фінансів, їх функцій та ролі, впливу на економіку країни через фінансову політику та фінансовий механізм								+				
2. Здатність розрахувати основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства: оцінки майнового стану, оцінки ліквідності і платоспроможності, оцінки фінансової стійкості, оцінки ділової активності, оцінки рентабельності				+					+			
3. Здатність визначати розмір доходів і витрат, надходжень і відрахувань коштів, взаємовідносини з бюджетом, податковими органами, банками								+				
4. Розуміння сутності та характеристики доходів та видатків бюджетів різних рівнів			+									+
6. Здатність формувати та використовувати активи підприємства, проводити аналіз їх структури та руху						+		+				+
7. Уміння оцінювати джерела фінансування бюджетного дефіциту												
8. Здатність визначити потребу в коштах на фінансову діяльність підприємства									+			
9. Здатність обґрунтовувати та відстоювати власні позиції при розробці та здійсненні фінансових заходів								+				
10. Здатність самостійно обирати методи та прийоми вивчення та аналізу фінансової інформації											+	
11. Здатність скласти звітність про результати фінансової діяльності підприємства за встановленою формою		+						+				

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 2			5			
Тема 4		5				
Тема 5		5				
Разом змістовий модуль 1					5	20
Змістовий модуль 2						
Тема 10	0,5		0,5			
Тема 12		1				
Тема 13	0,5		0,5			
Тема 14		1				
Тема 15	0,5					
Тема 16			0,5			
Разом змістовий модуль 2				10	5	20
Разом						50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Слободянюк Н.О. Фінанси [Текст] : конспект лекцій / Н.О. Слободянюк //ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2016. – 320 с.
2. Грудзевич І. Т. Фінанси: кредитно – модульний курс: навч.-метод. посіб. / Ігор Теофілович Грудзевич. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 312 с.
3. Біла О. Г. Фінанси [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : рекомендовано М-вом освіти і науки України / О. Г. Біла, І. Р. Чуй . – Львів : Магнолія-2006, 2010 . – 390 с.
4. Вдовенко Л. О. Фінанси [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. О. Вдовенко, Н. М. Сушко, Н. Д. Фаюра ; М-во освіти і науки України, Вінниц. держ. аграр. ун-т . – К. : Центр учб. л-ри, 2010 . – 152 с.
5. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) / Валерій Михайлович Опарін. — К. : КНЕУ, 2005. — 240 с.
6. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку [Текст] : монографія / Т. О. Кізима . — К. : Знання, 2010 . — 431 с.
7. Кудряшов В. П. Фінанси [Текст] : навч. посіб. : [рекоменд. М-вом освіти і науки України для студ. вищ. навч. закл.] / В. П. Кудряшов . — Херсон : [ОЛДІ-плюс], 2011 . — 352 с.
8. Фінанси : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн та ін. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К. : КНЕУ, 2003. – 386 с.

Допоміжна

9. Базилевич В. Д. Баластрик Державні фінанси : навч. посібн. / Базилевич В. Д. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Атіна, 2004. – 368 с.
10. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / Гончаров А. Б. – Х. : ВД "ИНЖЭК", 2003. – 240 с.
11. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р., № 2542 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – 189 с
12. Про Державне Казначейство України : Указ Президента України від 27.04.1995 р. № 335/95 // Урядовий кур'єр. – 1995. – № 68–69. – С. 3–5.

13. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник для екон. спец. вищ. закладів освіти / Василик О. Д. – К. : ТОВ "НІОС", 2000. – 416 с
14. Шило В. П. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання) [Текст] : рекомендовані М-вом освіти і науки України для студ. вищ. навч. закл. : теорет.-практ. посіб. / В. П. Шило [та ін.] ; М-во освіти і науки України . – 2-ге вид. – К. : Кондор, 2011 . – 429 с.

Інформаційні ресурси

15. Матеріали офіційного сайту Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
16. Матеріали офіційного сайту Рахункової палати України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
17. Матеріали офіційного сайту Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
18. Матеріали офіційного сайту Урядового порталу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
19. Матеріали офіційного сайту Міністерства доходів і зборів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/>